

Алексєєв Ю.Н. Україна і європейський глобалізм (1989-2009): Монографія / Ю.Н. Алексєєв. — К.: КСУ, 2010. — 416 с.

Глобалізаційні процеси сучасності є об'єктом інтенсивних наукових досліджень. Зокрема практично всі гуманітарні дисципліни намагаються активно розглядати феномен європейських глобалізаційних процесів. Ці процеси зумовлені інтеграцією в Європі та розширенням географічних рамок ЄС. Європейський Союз, таким чином, трансформувався у нову геополітичну реальність постбіполярного періоду. Науковці намагаються аналізувати загальні характеристики європейської глобалізаційної системи, виділяючи уніфікаційні та відцентрові процеси.

У всепроникливному і агресивному середовищі глобалізації одні цінності призводять до приголомшливих успіхів, а інші — до застою і деградації. Це викликає почасти гостру конкуренцію між провідними країнами світу, які активно каталізують глобалізаційні процеси. Разом з тим не менш важливими є і цінності антиглобалістів, які прагнуть відстояти національну і етнокультурну специфіку кожної держави. У такій складній і багатовекторній системі європейських геополітичних координат і розвивається Україна. У контексті вище зазначеного актуальність рецензованої монографії Ю.М. Алексєєва не викликає сумніву.

Рецензоване дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку джерел та літератури. Загалом автор здійснив загальний комплексний історико-політологічний, етнологічний, демографічний і економічний аналіз розвитку української держави за останні двадцять років у контексті впливу на нього євроінтеграційних процесів. Особливу увагу Ю.М. Алексєєв звернув на вплив глобалізації на політику, міжнародні відносини, культуру та освіту України. Монографія є надзвичайно насиченою довідниково-енциклопедичним матеріалом, який гармонізує з проблемними тезами, що робить авторські висновки глибокими і належно аргументованими.

У вступі автор викладає теоретичні аспекти глобалізації та євроінтеграції, аналізує стан наукової розробки проблеми. При цьому авторські узагальнення тісно пов'язані з усіма важливими віхами міжнародних відносин 1989-2009 рр. (розпад СРСР, Маастріхтські, Лісабонська, Паризька угоди і т.п.). Ю.М. Алексєєв наголошує на недостатній розробці зазначеної проблеми у вітчизняній та зарубіжній історіографії. Дається характеристика дослідженням О. Белла, О. Братімова, П. Бергера, Ю. Горського, М. Делягіна, О. Дугіна, С. Хантінгтона, О. Панаріна, Балі бар Етьєна, У. Бека, Ю. Борка, І. Іванова, В. Іноземцева, Д. Казарінової, Л. Москвичова, Д. Сіджанськи, К. Сміта, Г. Ферхофштадта,

М. Фуше, Ю.Хабермарса, О.Чубар'яна та інших науковців. Досить солідно представлена і джерельна база монографії, яка складається із різноманітних документів (закони, декларації, відозви, положення, постанови міністерств і відомств, Кабміну України, укази Президента України, нормативно-правові документи Болонського процесу).

У першому розділі "Україна на політичній карті Європи" автор розглядає характер політичних і економічних процесів в незалежній Україні. Дослідник проаналізував тенденції становлення політичної системи у нашій державі, зробив оцінку процесам конституціоналізму і парламентаризму, розглянув проблему балансу між гілками влади. Ю.М.Алексєєв намагався проаналізувати проблеми формування ринкових відносин та фондового ринку в Україні. Окремо автор спробував визначити позицію України в європейському суспільстві.

Дослідник всебічно проаналізував суспільні наслідки "Помаранчевої революції" і визначив ступінь реакції на цей процес європейських політико-правових інституцій. Автор аналізує позицію представників ЄС щодо європейської інтеграції. Зокрема, характеризує позицію Європейського Союзу, дослідник говорить про "стомленість від України". Ю.М.Алексєєв наголошує, що цей "стійкий психологічний фон сформувався в Європі і США наприкінці 1990-х рр., внаслідок невідповідності офіційно декларованих зовнішньополітичних пріоритетів України до її реального політичного обличчя". Цей фон загалом не змінився і після 2005 року. Автор аргументовано називає внутрішні прорахунки України, що завадили їй приєднатися до ЄС. Так само аргументовано автор пояснює насторожене ставлення до України з боку світового (і зокрема європейського) співтовариства.

У другому розділі "Україна в контексті глобальних змін у Європі" розглядаються загальні проблеми європейських інтеграційних процесів в умовах глобалізації-глокалізації. Так, дослідник характеризує нові кордони ЄС, визначає ступінь участі України у роботі європейських міжнародних організацій. Зокрема йдеться про співробітництво з ОБСЄ, НАТО, структурами ЄС. Окремо автор аналізує проблеми міграції у контексті розширення ЄС та політики сусідства в Європі.

Досить сильним аспектом дослідження аргументована характеристика позицій держав, які упродовж останніх десятиліть вступили до ЄС. Це дозволило автору проаналізувати мотиви їх намірів у взаєминах з Україною. З іншого боку Ю.М.Алексєєв розглядає проблеми СНД, регіонального співробітництва слов'янських держав та взаємини з Вишеградською групою. Дається загальна характеристика двохстороннім взаєминам України з Росією, Польщею, Чехією, Словаччиною, Болгарією, Білоруссю.

У третьому розділі монографії "Євроінтеграційна політика України у культурно-освітній сфері" розглядаються етнополітичні, демографічні, духовні і культурно-освітні проблеми. Автор аналізує етнічну карту України і дає оцінку балансу міжнаціональних взаємин. Також дослідник розглядає процеси у релігійному середовищі України і розкриває характер освітніх проблем. Зокрема Ю.М.Алексєєв говорить про освітні реформи та Болонський процес. Не оминає автор також і проблем діаспори. У монографії наголошується на важливості фактору діаспори для зовнішньої політики України, оскільки цей фактор поглиблює її зв'язок з глобалізованим світом.

У висновках автор монографії наголошує на "необхідності реформ політичної системи країни, її модернізації, змін у зовнішній політиці та економічній мобілізації". Це означає, що передусім слід подолати внутрішні проблеми, а потім уже форсувати євроінтеграційні процеси. На нинішньому етапі Україна ні ментально, ні економічно не готова до активних дій на міжнародній арені.

Загалом монографія є системним і добре скомпонованим дослідженням (загальний обсяг 416 с.). Вона має наукову новизну, актуальність, а текст оформлено належним чином, у відповідності до типових вимог.

Підкреслюючи високий теоретичний і методологічний рівень роботи, слід висловити автору і деякі побажання. Розкриваючи проблеми взаємин України з європейськими і світовими інституціями, слід глибше проаналізувати і розвинути дію негативних зовнішніх факторів, які не дозволяють употужнити спроби України стати повноцінним членом європейської і світової спільноти. Проблеми духовного і освітнього розвитку народу теж розглянуті дещо фрагментарно, без достатнього врахування історичних чинників.

Проте, ці побажання суттєво не знижують рівень роботи. Монографія Ю.М.Алексєєва є присутнім і важливим внеском у дослідження впливу європейського глобалізму на Україну і слугуватиме цінним емпіричним і теоретичним підґрунтям для майбутніх наукових розвідок.

П.П. Панченко, Ю.В. Вільховий